

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Пономарьов В.Д., аспірант (НТУ «ХПІ»)

В статті розглянуто теоретико-методичні та практичні підходи до формування показників оцінювання ефективності діяльності промислових підприємств, які знайшли своє широке розповсюдження в світовій та вітчизняній практиці. Множину пропонованих індикаторів ефективності розділено на характерні групи, які поєднують в собі фактори фінансової діяльності підприємства, виробничої діяльності, чинними ефективності використання ресурсів, показники інноваційної та ринкової (маркетингової) діяльності, а також найбільш важливі економічні характеристики операційної, організаційної та соціальної діяльності підприємства.

Ключові слова: *економічна ефективність, показники, методи формування, фактори, результативність, промислові підприємства*

FORMATION OF A SYSTEM OF INDICATORS OF THE COMPANY'S PERFORMANCE

Ponomarev V.D., PhD student (NTU "KhPI")

The article discusses theoretical, methodical and practical approaches to the formation of indicators for evaluating the efficiency of industrial enterprises, which are widely used in the world and domestic practice. The article discusses the importance of creating a system of indicators, which allows to objectively assess the efficiency of enterprises in modern conditions. It is proved that the formation of a system of performance indicators is critically important for a comprehensive assessment of the activities of an industrial enterprise, as it allows taking into account all aspects of its functioning. It is determined that the system of indicators should be adapted to the specifics of the industry and market conditions, taking into account the rapidly changing external environment. The set of proposed performance indicators is divided into characteristic groups, which combine indicators of the financial activity of the enterprise, production activities, indicators of efficiency of the use of resources, indicators of innovation and market (marketing) activities, as well as indicators of efficiency of operational, organizational and social activities of the enterprise. The study includes methods for measuring efficiency, as well as examples of the application of the scorecard in various sectors of the economy. The role of the scorecard in strategic management, planning and control, as well as its impact on decision-making, is highlighted. It is substantiated that an effectively functioning scorecard is an important tool for ensuring sustainable development of enterprise, allowing timely identification of problems and taking corrective measures. The article emphasizes the need to adapt indicators to the specifics of the enterprise and the changing external environment to achieve sustainable development. The application of the developed scorecard contributes to more informed managerial decision-making, strategic planning and control over implementation. The recommendations proposed in the article can be used by enterprises of different forms of ownership to improve their activities and increase competitiveness.

Keywords: economic efficiency, indicators, methods of formation, factors, effectiveness, industrial enterprises

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання суттєво підвищується роль і значення оцінки діяльності промислових підприємств з позицій ефективності отриманих результатів. Важливість формування системи показників ефективності діяльності підприємства обумовлена необхідністю забезпечення його стійкості, конкурентоспроможності та здатності адаптуватися до постійних змін на ринку. У сучасних умовах швидкої глобалізації, цифровізації та підвищення конкуренції підприємства мають постійно вдосконалювати свої бізнес-процеси, використовуючи інструменти оцінки ефективності для досягнення стратегічних цілей [1-14].

Система показників дозволяє підприємству чітко відстежувати виконання стратегічних цілей. Вона сприяє формуванню комплексного уявлення про те, наскільки успішно реалізуються довгострокові плани і чи відповідає діяльність підприємства його місії та баченню [1, 2, 4, 6]. Система показників допомагає визначити сильні та слабкі сторони підприємства у порівнянні з конкурентами. За допомогою аналізу ключових фінансових і нефінансових показників (таких як рентабельність, якість продукції, інноваційність) підприємства можуть оцінювати свою позицію на ринку та адаптувати стратегії для покращення своїх показників [1, 3, 8, 10].

Правильно побудована система показників дозволяє підприємству більш ефективно розподіляти ресурси. Вона допомагає виявляти ті напрямки діяльності, які потребують оптимізації або інвестицій, а також сприяє виявленню надлишкових витрат. Формування показників допомагає ідентифікувати проблемні місця у виробничих процесах та виявити можливості для їх

вдосконалення. Наприклад, аналіз показників продуктивності праці та оборотності активів дозволяє підвищити ефективність виробництва та знизити витрати. Система показників забезпечує менеджмент підприємства необхідними даними для ухвалення зважених рішень. Регулярний моніторинг цих показників дає змогу швидко реагувати на зміни в ринковій ситуації та виявляти можливості для вдосконалення діяльності.

Актуальність формування системи показників ефективності діяльності підприємства полягає в її здатності забезпечити комплексну оцінку результатів роботи компанії, покращити управлінські процеси, підтримувати фінансову стійкість та підвищити конкурентоспроможність. Завдяки таким системам підприємства отримують можливість швидко адаптуватися до змін, інвестувати в інновації та покращувати свою продуктивність на всіх рівнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виділення невирішених частин загальної проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій, присвячених формуванню системи показників ефективності діяльності підприємства, свідчить про значну увагу до цього питання у наукових колах і серед практиків. Ці проблеми було розглянуто у наукових працях таких дослідників як Полозова Т.М. [1], Лаптева В.В. [2], Перерва П.Г. [3, 5], Пилипенко С.М. [4], Зубков С.О. [6], Шаульська Л.В. [7, 14], Кобелева Т.О. [8, 10], Швиданенко Г.О. [9], Дудукало Г.О. [11], Коціскі Д. [12], Трут О.О. [13] та ін. Проведене нами дослідження свідчить про те, що існують кілька невирішених аспектів і проблем, які ще не достатньо досліджено і нагально потребують подальшого вивчення та вдосконалення. Незважаючи на зростання кількості досліджень щодо нефінансових показників ефективності, їхня інтеграція в

загальну систему управління підприємством залишається складною. Одним із завдань є розробка уніфікованих методик вимірювання та обліку нефінансових показників, які б дозволили бізнесу оцінювати їх разом із фінансовими метриками на основі чітких критеріїв. Хоча багато досліджень підкреслюють важливість використання цифрових технологій для аналізу показників, впровадження таких інструментів є складним для багатьох підприємств через високу вартість, відсутність необхідної інфраструктури або кваліфікованих кадрів. Це питання потребує додаткового аналізу, зокрема, пошуку рішень для малого та середнього бізнесу, який не завжди має доступ до передових технологій. Потреба у швидкому реагуванні на зміни зовнішнього середовища та внутрішніх умов діяльності вимагає від підприємств постійного оновлення системи показників. Однак багато традиційних підходів не враховують цей аспект, що створює проблему для ефективного управління. Існує потреба у розробці методик, які дозволяли б швидко адаптувати систему показників до нових умов, зберігаючи її цілісність. Окремою проблемою залишається вплив людського фактору та організаційної культури на ефективність підприємства. Деякі дослідники звертають увагу на те, що традиційні показники не враховують важливість мотивації персоналу, рівня його задоволення роботою та корпоративної культури. Розробка інструментів для оцінки таких факторів та їх включення у загальну систему оцінки ефективності є важливим напрямом для подальших досліджень. Хоча сучасні дослідження пропонують багато інструментів та підходів до формування системи показників ефективності підприємства, залишається низка невирішених проблем. Особливу увагу варто звернути на інтеграцію нефінансових показників, впровадження цифрових технологій, адаптивність

системи та розвиток методик оцінки соціальних та екологічних аспектів. Ці питання є перспективними напрямками для подальших наукових досліджень та практичного впровадження на підприємствах.

Саме тому метою статті є формування системи базових факторів оцінювання ефективності виробничо-комерційної діяльності промислових підприємств з урахуванням стратегії їх діяльності, що дозволяє забезпечити максимально високий рівень інформаційного і методичного забезпечення при прийнятті важливих управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування системи показників ефективності діяльності підприємства є важливим завданням для оцінки результативності бізнесу. Така система дозволяє керівникам приймати обґрунтовані рішення щодо поліпшення операційної діяльності, інвестицій та розвитку підприємства. Розглянемо основні етапи та підходи до формування системи показників.

Для початку необхідно чітко визначити цілі, яких прагне підприємство, і завдання, які потрібно вирішити. Наприклад, це може бути підвищення рентабельності, оптимізація витрат, розширення ринкової частки або поліпшення інноваційного потенціалу. Існують різні типи показників, що відображають різні аспекти діяльності підприємства. Для збалансованої оцінки ми рекомендуємо використовувати як фінансові, так і нефінансові показники. До фінансових показників, зокрема, належить рентабельність (прибутковість) виробництва, яка показує, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси для отримання прибутку. Наприклад, рентабельність активів (ROA) або рентабельність власного капіталу (ROE); ліквідність – характеризує здатність підприємства погашати свої короткострокові зобов'язання (поточний і

швидкий коефіцієнти ліквідності); оборотність активів – відображає швидкість обороту капіталу або активів підприємства (коефіцієнт оборотності запасів, оборотність дебіторської заборгованості); структура капіталу – аналіз співвідношення власного і позикового капіталу підприємства і таке ін. До нефінансових відносяться такі показники, як продуктивність праці – показує обсяг виробництва або наданих послуг на одного працівника; інноваційна діяльність – частка нових продуктів у загальному обсязі виробництва або кількість патентів і науково-дослідних проєктів; якість продукції – відсоток дефектів, відгуки клієнтів, рівень задоволеності клієнтів; екологічність – використання ресурсів, рівень викидів, стійкість до зовнішнього впливу і таке ін. [1, 2, 6].

Формування системи показників економічної ефективності діяльності машинобудівного підприємства є важливим завданням для забезпечення його стійкого розвитку та конкурентоспроможності. Складання та використання комплексної системи показників економічної ефективності діяльності машинобудівного підприємства дозволяє здійснювати повноцінний моніторинг та аналіз його діяльності, виявляти проблемні зони та визначати напрямки для покращення. Важливо враховувати специфіку підприємства та галузі, щоб адаптувати систему показників під конкретні умови. Основні показники економічної ефективності виробничо-комерційної діяльності промислового підприємства пропонується згрупувати наступним чином, як це показано нами на рис.1.

Згідно даних рис. 1, нами пропонується всі показники економічної ефективності промислового підприємства на дві характеристичні групи: фінансові та

нефінансові показники. А кожен з цих груп розділити ще на три підгрупи, в рамках кожної з яких і формуються часткові характеристичні показники економічної ефективності.

Звертаємо увагу на важливість та актуальність груп показників (рис.1), що формують передумови і оцінюють ефективність діяльності машинобудівного підприємства. Показники фінансової ефективності є ключовими для оцінки фінансової ефективності діяльності підприємства. Вони відображають здатність підприємства генерувати прибуток від своєї операційної діяльності та інших видів діяльності. Використання показників прибутковості дозволяє підприємству оцінити ефективність своєї діяльності, виявити сильні та слабкі сторони, а також приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо подальшого розвитку. Ці показники є важливими для оцінки фінансового стану підприємства, його здатності виконувати короткострокові зобов'язання і підтримувати фінансову стабільність. Наприклад, показники ліквідності та платоспроможності є важливими інструментами для аналізу фінансового стану підприємства. Вони дозволяють виявити потенційні проблеми з виконанням зобов'язань та визначити, наскільки стабільним є фінансове становище підприємства.

Показники ефективності використання ресурсів допомагають оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої матеріальні, фінансові та трудові ресурси для досягнення своїх цілей. Використання показників ефективності використання ресурсів дозволяє підприємству оцінити ефективність своїх процесів і виявити можливості для підвищення продуктивності, зниження витрат та покращення загальної фінансової стійкості.

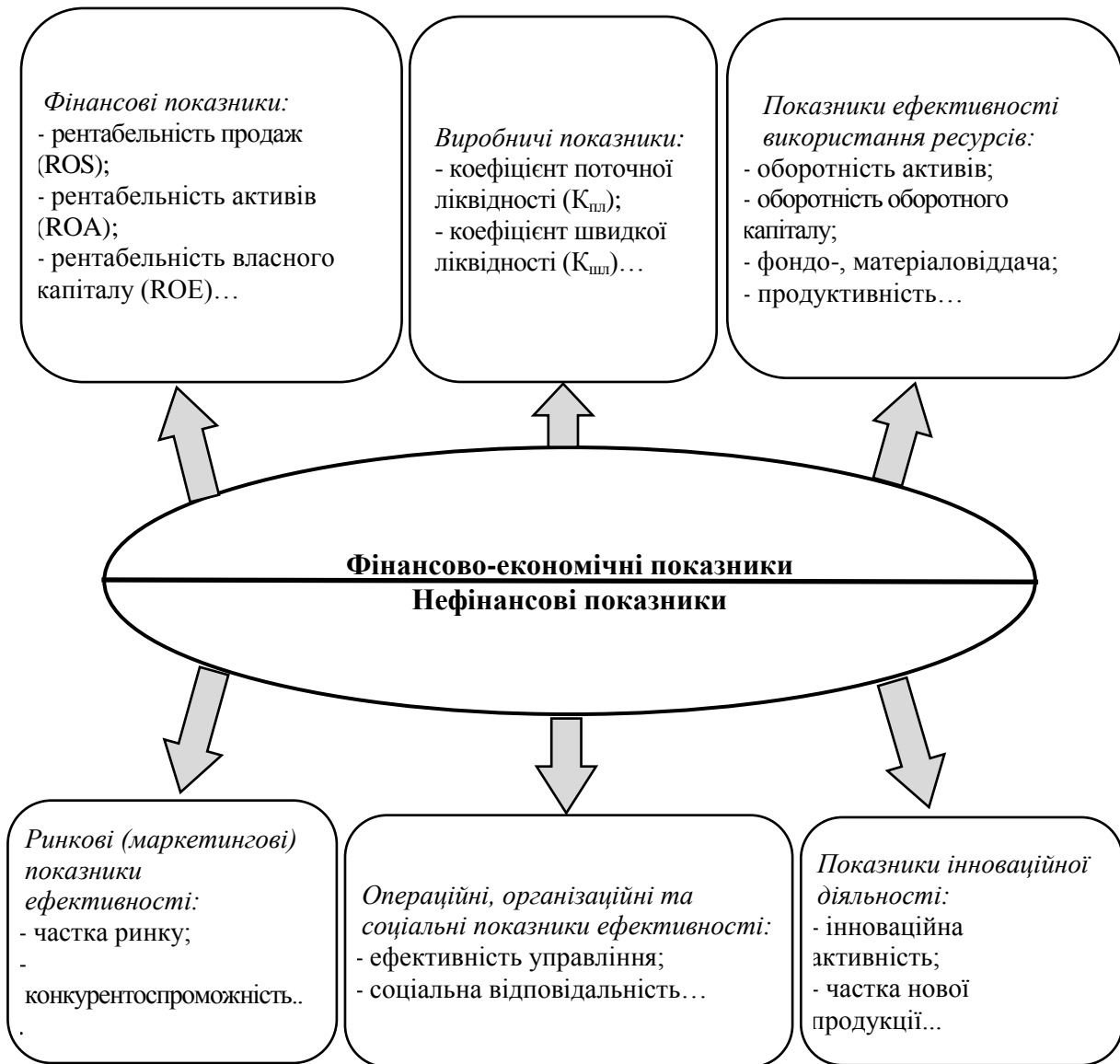

Рис. 1. Базові показники діяльності машинобудівного підприємства, що характеризують його економічну ефективність

Джерело: авторська розробка

Показники інноваційної діяльності дозволяють оцінити рівень інноваційного розвитку підприємства та його здатність впроваджувати нові технології, продукти та процеси. Система показників інноваційної діяльності дозволяє підприємству оцінити ефективність своїх інноваційних зусиль та приймати стратегічні рішення щодо подальшого розвитку та впровадження нових технологій.

Показники ефективності використання організаційної, операційної

та соціальної діяльності машинобудівного підприємства можуть бути розділені на кілька ключових категорій, які дозволяють оцінити різні аспекти його діяльності: організаційна, операційна та соціальна ефективність. Вони допомагають оцінити, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси для виробництва продукції або надання послуг. Ці показники допомагають керівництву підприємства приймати обґрунтовані рішення щодо оптимізації виробничих процесів, зниження витрат та

підвищення якості продукції. Ці показники дозволяють всебічно оцінити ефективність діяльності машинобудівного підприємства і приймати рішення щодо покращення його роботи.

Для більш точного і більш об'єктивного економічного аналізу сьогодишнього стану і перспектив покращення ефективності діяльності машинобудівних підприємств ми використали такі показники, які є можливість оцінити кількісно з використанням форм статистичної звітності (офіційної) за часовий період 2020...2023 рр. з певним урахуванням цінних факторів, які в цей період суттєво змінювалися в зв'язку з повномасштабним військовим вторгненням росії в нашу країну. Значення такого роду показників по кожному підприємству є можливість показати у вигляді відповідної матриці, в якій рядки характеризують стан показника на момент закінчення звітного періоду, а стовпці в матриці відповідають тим показникам, які описують результати відповідного виду діяльності. Дослідження взаємозв'язків таких елементів матриці показує, що вони характеризуються мультиколінеарністю, яка не дозволяє враховувати вплив кожного фактору на підсумкову ознаку, так як в цьому випадку появляються недостовірні (помилкові) кореляційні залежності. Також такого роду система показників ефективності є в певній мірі складною, так як деякі з цих показників є результатами-ознаками, що знаходяться у відповідному зв'язку (причинно-наслідковому) з іншими факторами-аргументами. Оцінювання важливих факторів по окремим сферам економічної ефективності діяльності підприємства, що в подальших розрахунках можна покласти в базову структуру системи економічної оцінки діяльності пропонуємо здійснювати з використанням базових положень методу факторного аналізу. Цей вид економічних досліджень широко представлено в практиці економічних

досліджень різних сфер діяльності машинобудівного [1, 2, 6, 11]. Але проблеми оцінювання ефективності діяльності підприємства з використанням факторного аналізу, на наш погляд, вивчені в недостатній мірі, тому його використання представляється в достатній мірі актуальним і важливим.

Важливою особливістю використання факторного аналізу є той факт, що показник дисперсії елементарних ознак робить пояснення не в усьому обсязі, таким чином допускається, що якась частина цієї дисперсії остається нерозпізнаною дослідником як характерність. Методично чинники, як правило, виділяються в такій послідовності: перший чинник пояснює найбільшу частку варіації (зміни) елементарних ознак, другий чинник, пояснює меншу частку, тобто таку, яка залишилася після оцінки першого латентного чинника частка дисперсії, третій чинник – наступну частку і так далі [7, 12]. Процес визначення чинників може бути припинений на будь-якому етапі, якщо приймається рішення щодо достатності частки поясненої (обробленої) дисперсії елементарних характеристик (ознак) [3, 8, 13].

Виходячи з наведеного, можемо стверджувати, що факторний аналіз дає можливість представляти показники, які цікавлять дослідника, з використанням меншої кількості чинників, тому саме тому саме цей метод рекомендується використовувати при проведенні досліджень досить складних систем менеджменту з великою кількістю показників та багатофункціональними взаємозв'язками, які є між ними відносно об'єктів, які досліджуються. Для використання методу факторного аналізу в сфері дослідження важливих результатів функціонування машинобудівних підприємств визначені і сформовані для подальшого аналізу чинники можна інтерпретувати як деякі важливі напрями розвитку менеджменту на підприємствах,

ефективного використання їх виробничого потенціалу і таке ін., а значення факторів – як характеристику їх інтенсивності, що вказує на певну важливість (значущість) кожного чинника в процесі оцінювання ефективності виробничо-комерційної діяльності машинобудівного підприємства.

Рішення такого роду завдання в статті було виконано з використанням методу факторного аналізу по типу

факторизації CLASSICAL при допомозі пакету прикладних програм STATGRAPHICS PLUS FOR WINDOWS [8, 12]. Методологія факторного аналізу використовувалася для відповідного дослідження економічної ефективності діяльності підприємств як результату роботи топ-менеджменту. Отримані значення факторного аналізу для підприємств, що досліджувалися, представлені в табл.1.

Таблиця

Результати проведення факторного аналізу (економічна оцінка машинобудівного підприємства)

Фактор №№	Власне значення чинника	Загальна дисперсія чинника %	Накопичена дисперсія всіх чинників %
1	3,21467	26,256	26,256
2	2,52143	15,543	41,799
3	1,62347	14,196	55,995
4	1,52441	12,219	68,214
5	1,28553	9,864	78,078

Джерело: власні розрахунки

Виходячи з того, що згідно правил проведення факторного аналізу для проведення подальших досліджень необхідно враховувати тільки ті чинники, які пояснюють в сумі більше 75% дисперсії, для підприємств, які аналізуються було відібрано для оцінювання ефективності діяльності підприємства лише по п'ять чинників в кожній групі факторів, які пояснюють (табл. 1) 78,079% накопиченої дисперсії. Тому результати проведення подальших визначень факторних навантажень для сформованих раніше показників з використанням методу Varimax Rotation після обертання не мають великого значення.

На основі аналізу факторних навантажень, відбираються показники, аналітичне значення яких в найбільшій мірі характеризують ефективність виробничої, комерційної, соціально-екологічної діяльності, використання ресурсних та інноваційних можливостей, розмір факторних навантажень по яких

близький або вищий за 0,50 [12, 14]. Такий підхід дозволив нам відібрати найбільш рейтингові показники, які потім були сформовані в групи по найбільш важливим для досягнення кінцевої мети напрямам, від яких залежить значення ефективності виробничо-комерційної діяльності промислового підприємства.

На основі проведеного факторного аналізу та участю представників економічних служб машинобудівних підприємств Харківського промислового регіону був проведений детальний аналіз показників шести характеристичних груп, представлених на рис.1, з метою попереднього відбору найбільш важливих з них для проведення подальших науково-аналітичних досліджень. При цьому ми враховували можливості здійснення аналітичної оцінки кожного показника з урахуванням наявних форм статистичної звітності машинобудівного підприємства для отримання достовірної інформації про значення кількісних показників ефективності та потенційних можливостей

експертного оцінювання якісних всі сфери виробничо-комерційної показників ефективності. діяльності машинобудівного підприємства

По кожній з характеристичних груп в галузі економічної ефективності. показників було відібрано для подальшого аналізу 8 найбільш важливих показників Результати цієї роботи представлено в табл.2. (всього 48 показників), які характеризують

Таблиця 2

Перелік показників, які характеризують ефективність діяльності машинобудівних підприємств

Код показника		Одиниця виміру	Джерело визначення
1	2	3	4
Показники ефективності, що характеризують фінансову діяльність машинобудівного підприємства			
ФД1	Рентабельність продажів (Return on Sales, ROS)	%%	звітність
ФД2	Рентабельність активів (Return on Assets, ROA)	%%	звітність
ФД3	Рентабельність капіталу (Return on Equity, ROE)	%%	звітність
ФД4	Валовий прибуток (Gross Profit)	млн.грн	звітність
ФД5	Показник доходності витрат (Cost-Income Ratio)	в.о.	розрахунок
ФД6	Коефіцієнт абсолютної ліквідності (Cost-Income Ratio)	в.о.	розрахунок
ФД7	Коефіцієнт фінансової стабільності (Absolute Liquidity Ratio)	в.о.	розрахунок
ФД8	Коефіцієнт покриття відсотків (Interest Coverage Ratio)	в.о.	розрахунок
Показники ефективності виробничої діяльності машинобудівного підприємства			
ВД1	Обсяг виробництва продукції підприємства в діючих цінах	млн.грн	звітність
ВД2	Продуктивність праці (Labor Productivity)	тис.грн/особу	звітність
ВД3	Матеріаловіддача	в.о.	розрахунок
ВД4	Собівартість продукції	тис.грн	звітність
ВД5	Коефіцієнт використання виробничих потужностей	в.о.	розрахунок
ВД6	Коефіцієнт використання обладнання	в.о.	розрахунок
ВД7	Відсоток браку	%%	Звітність
ВД8	Показник економії витрат (зменшення собівартості)	%%	звітність
Показники ефективності використання ресурсів машинобудівного підприємства			
РД1	Матеріаломісткість продукції	в.о.	розрахунок
РД2	Матеріаловіддача	в.о.	розрахунок
РД3	Рентабельність основних фондів	в.о.	розрахунок
РД4	Фондоозброєність	грн/особу	розрахунок
РД5	Коефіцієнт використання ресурсів		розрахунок

Продовження табл.1

1	2	3	4
РД6	Коефіцієнт обіговості дебіторської заборгованості	в.о.	розрахунок
РД7	Коефіцієнт обіговості кредиторської заборгованості	в.о.	розрахунок
РД8	Фондовіддача (Fixed Assets Turnover Ratio)	в.о.	розрахунок
Показники ефективності, що характеризують інноваційну діяльність машинобудівного підприємства			
ІД1	Частка витрат на НДДКР	%%	звітність
ІД2	Частка нової продукції	%%	звітність
ІД3	Кількість впроваджених інновацій	штук	звітність
ІД4	Кількість отриманих патентів	штук	звітність
ІД5	Скорочення витрат на продукцію	%%	розрахунок
ІД6	Кількість пропозицій від персоналу	штук	Звітність
ІД7	Інвестиції в цифровізацію	тис.грн.	звітність
ІД8	Інноваційні можливості персоналу	в.о.	звітність
Показники ефективності ринкової (маркетингової) діяльності машинобудівного підприємства			
МД1	Точність виконання замовлень	в.о.	експ.оцінка
МД2	Частка продукції, що відповідає міжнародним стандартам	в.о.	звітність
МД3	Індекс задоволеності споживачів (CSI)	в.о.	експ.оцінка
МД4	Індекс лояльності споживачів	в.о.	експ.оцінка
МД5	Вирішення проблем клієнтів	в.о.	експ.оцінка
МД6	Частка поверненої продукції	в.о.	звітність
МД7	Середній рейтинг продукції	в.о.	експ.оцінка
МД8	Витрати на маркетинг і рекламу	тис.грн.	звітність
Показники ефективності операційної, організаційної та соціальної діяльності машинобудівного підприємства			
ОП1	Питома вага витрат на оплату праці в загальних витратах	%%	розрахунок
ОП2	Структурна ефективність	в.о.	експ.оцінка
ОП3	Управлінська ефективність	в.о.	експ.оцінка
ОП4	Зростання рівня задоволеності співробітників	в.о.	експ.оцінка
ОП5	Безпека праці	в.о.	експ.оцінка
ОП6	Індекс соціальної відповідальності	в.о.	експ.оцінка
ОП7	Екологічна відповідальність	в.о.	експ.оцінка
ОП8	Соціальні витрати на працівника	грн/особу	розрахунок

Джерело: складено автором

Таким чином, згідно результатів (ефективність витратна всі види своєї проведеного дослідження формування діяльності), так і в стратегічному сенсі (з системи показників ефективності інноваційних позицій, направлених на виробничо-комерційної діяльності майбутнє). При цьому слід відзначити, що машинобудівних підприємств передбачає підвищення ефективності діяльності на покращення використання їх наявного машинобудівних підприємствах потенціалу в тактичному сенсі проводиться в більшості випадків за

рахунок активного використання наявних резервів на самих підприємствах.

Висновки. Для досягнення високої ефективності підприємства необхідно впроваджувати багатовимірну систему показників, яка дозволяє оцінювати як фінансові, так і нефінансові аспекти діяльності підприємства. Показники ефективності повинні бути адаптовані до специфіки кожного підприємства, його галузі, масштабів діяльності та стратегічних цілей. Універсальні підходи не завжди можуть дати точну оцінку діяльності. Важливо встановлювати показники, які не тільки відображають поточні досягнення, але й сприяють сталому розвитку підприємства в довгостроковій перспективі. Використання сучасних підходів до оцінки ефективності, таких як система збалансованих показників (BSC), допомагає керівництву підприємства отримати комплексну картину його діяльності та приймати більш обґрунтовані управлінські рішення. Окрім фінансових результатів, велике значення мають нефінансові показники, такі як рівень задоволення клієнтів, якість продукції, інноваційність і здатність адаптуватися до змін ринкового середовища. Система показників ефективності повинна постійно переглядатися та коригуватися у відповідь на зміни внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства.

Загалом, в статті підкреслена важливість комплексного підходу до формування системи показників ефективності діяльності підприємства, що сприяє підвищенню його конкурентоспроможності та забезпеченню сталого розвитку.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Полозова Т. В., Ходор Обейд Лара Система показників оцінки економічної ефективності діяльності підприємства. Економічні та безпекові

виклики сучасного бізнес-середовища: колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Полозової. Харків: ХНУРЕ, 2020. С. 274-281.

2. Лаптева В.В. Формування системи показників для оцінки ефективності організаційної структури виробничо-торгівельного підприємства. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2020. № 19. С. 308-327. URL: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.2\(45\).201485](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.2(45).201485)

3. Перерва П.Г., Ткачова Н.П., Шаульська Л.В. Рефлексивне управління підприємствами в умовах діджиталізації бізнес-процесів в промисловій та аграрній сферах. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. Харків: 1 (191). 2024. С. 87-101.

4. Пилипенко С.М. Теоретичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. № 10. С. 452-456.

5. Pererva P.G., Kobieliava T.O., Shaulska L.V. Entrepreneurial Risks: Essence, Classification and Management Opportunities // *Економічний журнал Одеського політехн. університету*. 2023. № 1(23). С. 43-50.

6. Зубков С. О. Система показників оцінки ефективності використання елементів ресурсного потенціалу торговельного підприємства // *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. - 2013. - Вип. 2(2). - С. 76-84. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2013_2\(2\)_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2013_2(2)_14).

7. Перерва П. Г., Шаульська Л. В., Кобелева Т. О. Формування та використання системи моніторингу підприємницьких ризиків як запорука сталого розвитку бізнес-структур. *Економіка і організація управління*. 2023. № 1 (49). С. 34-44.

8. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник /

П.Г.Перерва [та ін.]; ред.: П.Г.Перерва, В.І.Борзенко, Т.О.Кобелева; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : Планета-Прінт, 2019. 1002 с.

9. Швиданенко Г.О., Дмитренко А.І., Олексюк О.І. Бізнес-діагностика підприємства: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2008. 344 с.

10. Кобелева Т.О. Комплаєнс-безпека промислового підприємства: теорія та методи: монографія. Харків: Планета-Прінт, 2020. 354 с. URL: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54748>

11. Дудукало Г. О. Аналіз методів оцінювання ефективності управління діяльністю підприємства. *Ефективна економіка*. 2012. № 3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1031>

12. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliava T.A. Compliance program: tutorial. Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019. 689 p.

13. Трут О.О. Теоретико-методологічні засади управління результативністю організації: монографія. Львів: Вид-во ЛТЕУ, 2018. 420 с.

14. Шаульська Л.В., Перерва П.Г., Кобелева Т.О. Дослідження впливу підприємницьких ризиків на сталий розвиток підприємства. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. Харків: 3 (181). 2023. С. 14-23.

REFERENCES

1. Polozova T. V., Khodor Obeid Lara Systema pokaznykiv otsinky ekonomichnoyi efektyvnosti diyalnosti pidpryyemstva [System of indicators for evaluating the economic efficiency of the enterprise] // *Ekonomichni ta bezpekovi vyklyky suchasnoho biznes-seredovyshcha: kolektivna monohrafiya / Za zah. red. d.e.n., prof. T.V.Polozovoyi*. Kharkiv: KHNURE, 2020. S. 274-281.

2. Laptieva, V.V. (2020).

Formuvannia systemy pokaznykiv dlia otsinky efektyvnosti orhanizatsiinoi struktury vyrobnycho-torhivelnogo pidpryyemstva [Formation of a system of indicators for evaluating the efficiency of the organizational structure of a manufacturing and trading enterprise]. *Rynkova ekonomika: suchasna teoriia i praktyka upravlinnia*, 19, 308-327. URL: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.2\(45\).201485](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.2(45).201485)

3. Pererva P.G., Tkachova N.P., Shaulska L.V. Refleksyvne upravlinnya pidpryyemstvamy v umovakh didzhytalizatsiyi biznes-protsesiv v promysloviy ta ahrarniy sferakh [Reflexive management of enterprises in the conditions of digitalization of business processes in industrial and agricultural spheres]. *Enerhozberezhennya. Enerhetyka. Enerhoaudyt*. Kharkiv: 1 (191). 2024. S. 87-101.

4. Pylypenko S.M. Teoretychni zasady otsinky efektyvnosti diyalnosti pidpryyemstva [Theoretical principles of evaluating the efficiency of the enterprise]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2016. № 10. S. 452–456.

5. Pererva P.G., Kobieliava T.O., Shaulska L.V. Entrepreneurial Risks: Essence, Classification and Management Opportunities // *Ekonomichnyy zhurnal Odeskoho politekhn. universytetu*. 2023. № 1(23). С. 43-50.

6. Zubkov S.O. (2013) Systema pokaznykiv otsinky efektyvnosti vykorystannia elementiv resursnoho potentsialu torhovelnogo pidpryyemstva [The system of indicators to measure the effectiveness of the use of elements of resource potential commercial enterprise] // *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh: zb. nauk. prats*. 2(2). KHDUKHT. pp.76-84.

7. Pererva P. G., Shaulska L. V., Kobieliava T. O. (2023) Formuvannia ta vykorystannia systemy monitorynhu pidpryyemnytskykh ryzykiv iak zaporuka staloho rozvytku biznes-struktur [Formation

and use of a business risk monitoring system as a guarantee of sustainable development of business structures]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia*. no. 1 (49). pp. 34–44.

8. Intelektualna vlasnist: mahistersky kurs: pidruchnyk [Intellectual property: masters course: textbook] / P.G.Pererva [ta in.]; red.: P.G.Pererva, V.I.Borzenko, T.O.Kobyelyeva; Nats. tekhn. un-t «Kharkiv. politekhn. in-t». Kharkiv: Planeta-Print, 2019. 1002 s.

9. Shvydanenko H.O., Dmytrenko, A.I., Oleksiuk, O.I. (2008). *Biznesdiahnostyka pidpriemstva* [Business diagnostics of the enterprise]. Kyiv: KNEU, 2008. 344 c.

10. Kobyelyeva T.O. *Komplayens-bezpeka promyslovoho pidpryyemstva: teoriya ta metody: monohrafiya* [Compliance-safety of an industrial enterprise: theory and methods: monograph]. Kharkiv: Planeta-Prynt, 2020. 354 s.

11. Dudukalo H.O. (2012). *Analiz metodiv otsiniuvannia efektyvnosti*

upravlinnia diialnistiu pidpriemstva [Analysis of methods for evaluating the effectiveness of enterprise activity management]. *Efektyvna ekonomika - Efficient Economy*, (3). URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1031>

12. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobieliava T.A. *Compliance program: tutorial*. Kharkov-Miskolc: LTD «Planeta-prynt», 2019. 689 p.

13. Trut O.O. (2018). *Teoretyko-metodolohichni zasady upravlinnia rezultatyvnistiu orhanizatsii* [Theoretical and methodological foundations of organization performance management]. Lviv: Vydavnytstvo LTEU. 420 p.

14. Shaulska L.V., Pererva P.G., Kobyelyeva T.O. *Doslidzhennya vplyvu pidpryyemnytskykh ryzykiv na stalyy rozvytok pidpryyemstva* [Study of the influence of entrepreneurial risks on the sustainable development of the enterprise]. *Enerhozberezhennya. Enerhetyka. Enerhoaudyt. Kharkiv*: 3 (181). 2023. S. 14-23.